

Köpings kommun
kopings.kommun@koping.se

2017-12-04

Dnr 400-2016:6992

Rektor
Anna.Ulfves@koping.se

Beslut

efter kvalitetsgranskning av garanterad
undervisningstid i gymnasieskolan vid
Ullvigymnasiet i Köpings kommun

Inledning

Skolinspektionen har med stöd i 26 kap. 19 § skollagen (2010:800) genomfört en kvalitetsgranskning av garanterad undervisningstid i gymnasieskolan. Syftet är att granska skolhuvudmäns och skolors arbete med att se till att elevers faktiskt genomförda undervisningstid når upp till minst den garanterade undervisningstiden¹. Granskningen är avgränsad till fyra nationella gymnasieprogram; två högskoleförberedande program (naturvetenskapsprogrammet och samhällsvetenskapsprogrammet) och två yrkesprogram (el- och energiprogrammet samt vård- och omsorgsprogrammet). Varje skola behöver inte ha alla fyra gymnasieprogram, men minst ett av de högskoleförberedande programmen och ett av yrkesprogrammen.

Granskningens syfte besvaras genom nedanstående frågeställningar:

1. Hur arbetar huvudman och rektor för att skapa tydlighet och samsyn kring begreppet undervisningstid?
2. Utifrån vilka överväganden och med vilka marginaler planeras och schemaläggs elevernas undervisningstid så att de får minst den garanterade undervisningstiden?
3. I vilken utsträckning sker en regelbunden uppföljning av elevernas genomförda undervisningstid under terminen?
4. Kompenseras eleverna för undervisning som inte genomförs?

Granskningen genomförs i 25 gymnasieskolor, i urvalet ingår såväl enskilda som kommunala huvudmän. Ullvigymnasiet, i Köpings kommun ingår i denna granskning. Skolinspektionen besökte Ullvigymnasiet den 7-8 september 2017. Besöket genomfördes av Eva Fröberg och Ingela Djurberg. Intervjuer med elever, schemaläggare, lärare, rektor och representanter för huvudmannen har genomförts.

Ullvigymnasiet är en kommunal gymnasieskola i Köpings kommun. På skolan finns fyra av de gymnasieprogram som är aktuella för granskningen varav två program besöktes; naturvetenskapsprogrammet och vård- och omsorgsprogrammet. Läsåret 2017/2018 går totalt 47 elever på naturvetenskapligt program och 54 elever på vård- och omsorgsprogrammet².

¹ Enligt 16 kap. 16 § skollagen har elever på yrkesprogram rätt till minst 2 430 undervisningstimmar om 60 minuter och elever på högskoleförberedande program har rätt till minst 2 180 undervisningstimmar om 60 minuter (garanterad undervisningstid).

² Enligt uppgift från rektorns verksamhetsredogörelse.

I detta beslut ger Skolinspektionen sin bedömning av det granskade området. Därefter redovisas de utvecklingsområden som Skolinspektionen har identifierat och bedömt som mest prioriterade inom ramen för granskningen följt av en motivering. När kvalitetsgranskningen är avslutad i sin helhet redovisas de samlade resultaten i en övergripande kvalitetsgranskningsrapport.

Skolinspektionens bedömning

Skolinspektionen bedömer att huvudmannens och rektorns arbete med att se till att elevers faktiskt genomförda undervisningstid når upp till minst den garanterade undervisningstiden behöver utvecklas.

Skolinspektionen bedömer att huvudmannen och rektorn inte har klargjort vad som ingår i undervisningstiden. Huvudmannen, rektorn och lärarna har delvis olika uppfattning om vad som ingår i undervisningstiden. Därmed finns ingen samsyn mellan dem vad som är undervisningstid på skolan.

Granskningen visar att besluten om antalet undervisningstimmar per kurs och för gymnasiearbetet fattas av rektorn. Besluten fattas till vissa delar utifrån elevers förutsättningar och behov, och antalet undervisningstimmar per kurs skiljer sig mellan programmen. Exempel på detta är att kurserna matematik, engelska samt naturkunskap på vård- och omsorgsprogrammet får mer undervisningstid på grund av tidigare lågt resultat.

Granskningen visar att varken huvudmannen eller rektorn försäkrar sig om att det antal undervisningstimmar som beslutats och planerats för eleverna också blir den genomförda tiden. Skolinspektionen bedömer därför att det finns en stor risk att eleverna inte ges minst den garanterade undervisningstiden. Däremot värnar rektorn om elevernas undervisningstid såtillvida att skolan har få schemabrytande aktiviteter som inte kan kopplas till en kurs.

Skolinspektionen bedömer att huvudmannen och rektorn inte följer upp elevernas genomförda undervisningstid. I granskningen framgår att den genomförda undervisningstiden registreras, och då i form av elevernas närvaro. Därmed blir registreringen av genomförd lektion detsamma som elevernas närvaro. Huvudmannen har inte rutiner för att försäkra sig om att antalet beslutade undervisningstimmar blir den faktiskt genomförda undervisningstiden. Varken huvudmannen eller rektorn kan redovisa om varje elev fått sin garanterade undervisningstid.

Slutligen visar granskningen att det varierar hur elever kompenseras för undervisning som inte genomförts. Elever kan kompenseras för större lektionsbortfall. Skolinspektionen bedömer dock att eleverna inte kompenseras fullt ut utifrån den mängd tid som de förlorar.

Identifierade utvecklingsområden

I syfte att höja verksamhetens kvalitet bedömer Skolinspektionen att ett utvecklingsarbete i första hand behöver inledas inom följande områden.

Tydlighet och samsyn kring begreppet undervisningstid

- Huvudmannen och rektorn behöver klargöra vad som ska ingå i elevernas garanterade undervisningstid och skapa en samsyn inom och mellan alla led (huvudman–rektor–lärare) för vad som räknas som undervisningstid.

Skolinspektionen bedömer att huvudmannen och rektorn inte har klargjort vad som ingår i elevernas garanterade undervisningstid. Huvudmannen, rektorn och lärarna har delvis olika uppfattning om vad som ska räknas som undervisningstid. Enligt skollagen är undervisning sådana målstyrda processer som under ledning av lärare syftar till utveckling och lärande genom inhämtande och utvecklande av kunskaper och värden.³

Av förarbetena till skollagen framgår att formuleringen "under ledning av lärare" inte nödvändigtvis innebär att en lärare måste vara närvarande i undervisningslokalen eller motsvarande all lektionstid. Tanken är dock att för att en aktivitet ska klassas som undervisning måste en lärare ha det övergripande ansvaret för det som ska göras.⁴ I förarbetena till bestämmelsen om ett minsta antal garanterade undervisningstimmar framgår att timplanerna ska uttrycka den tid som eleverna ska garanteras lärar-/handledd undervisning. Utöver den garanterade undervisningstiden ska det avsättas tid för prov⁵, studiebesök, praktik m.m.⁶

³ 1 kap. 3 § skollagen.

⁴ Av förarbetena framgår vidare att i gymnasieskolan har begreppet till viss del en vid betydelse. Vid till exempel arbetsplatsförlagt lärande kan lärarrollen vara mer inriktad mot handledning och mentorskap än i de skolförlagda delarna. (Prop. 2009/10:165 *Den nya skollagen – för kunskap, valfrihet och trygghet* s. 218 ff. och s.633.)

⁵ Skolinspektionens ställningstagande är att nationella prov ligger utanför den garanterade undervisningstiden men att andra prov som läraren använder i undervisningen, det vill säga prov med mer formativt syfte, anses ligga inom undervisningstiden.

⁶ Prop. 1990/91:85 *Växa med kunskaper - om gymnasieskolan och vuxenutbildningen* s.95 f.

Skolinspektionen bedömer att huvudmannen och rektorn inte har säkerställt att nationella prov inte genomförs inom den garanterade undervisningstiden⁷. Därtill kan inte stödundervisning i matematik och engelska räknas in i den garanterade undervisningstiden. Lektionspass när lärare är frånvarande, och det saknas tillgängliga lärare som kan svara på frågor och handleda i realtid, och elever hänvisas till att arbeta själva med tilldelade uppgifter, är inte att betrakta som lärarledd undervisning⁸. Huvudmannen och rektorn har inte säkerställt att dessa lektionspass, med frånvarande lärare, inte räknas som undervisningstid.

Planering och schemaläggning av elevernas undervisningstid

- Huvudmannen och rektorn behöver säkerställa att planering och schemaläggning av eleverna undervisningstid sker med tillräckliga marginaler så att eleverna ges möjlighet att få minst den garanterade undervisningstiden.

Skolinspektionen bedömer att schemaläggning av elevernas undervisningstid inte sker med tillräckliga marginaler för att eleverna ska ha möjlighet att få minst den garanterade undervisningstiden. Det antal undervisningstimmar rektorn beslutat om är för naturvetenskapsprogrammet detsamma som skollagen anger som den minst garanterade undervisningstiden. För vård- och omsorgsprogrammet finns en marginal på fem timmar utöver den garanterade undervisningstiden. Granskningen visar att varken huvudmannen eller rektorn försäkrar sig om att det antal undervisningstimmar som beslutats och planerats för eleverna också blir den genomförda tiden. Skolinspektionen bedömer därför att det finns en stor risk att eleverna inte ges minst den garanterade undervisningstiden.

Granskningen visar att det därutöver försvinner undervisningstid för att genomföra nationella prov, lektioner som genomförs utan att elever har tillgång till lärare för handledning i realtid och för att skolans digitala system och tekniska utrustning inte alltid fungerar optimalt.

⁷ Skolinspektionens ställningstagande är att nationella prov ligger utanför den garanterade undervisningstiden men att andra prov som läraren använder i undervisningen, det vill säga prov med mer formativt syfte, anses ligga inom undervisningstiden.

⁸ Det är viktigt att poängtera att gymnasieskolan i huvudsak är skolförlagd (15 kap. 11 § skollagen och 16 kap. 11 § skollagen). Undervisningsbegreppet ska inte heller förväxlas med fjärrundervisning eller distansundervisning. Fjärrundervisning är endast tillåten när vissa förutsättningar är uppfyllda och regleras bl.a. i 4a kap. 1-3 §§ gymnasieförordningen. Distansundervisning är inte reglerad i skollagen.

Uppföljning och redovisning av elevernas genomförda undervisningstid

- Huvudmannen och rektor behöver följa upp vilken undervisningstid som faktiskt har genomförts. Detta för att kunna vidta åtgärder i tid om undervisningstiden behöver utökas och för att kunna redovisa att varje elev får den undervisning som eleven har rätt till. I detta ingår att huvudmannen och rektor behöver säkerställa att all genomförd undervisningstid registreras.

Skolinspektionen bedömer att huvudmannen och rektorn inte följer upp vilken undervisningstid som faktiskt har genomförts. Granskningen visar att rektorn och programrektorn till viss del följer upp elevernas undervisningstid genom dialog med schemaläggaren och lärarna, men då framförallt på gruppnivå och inte på individuell nivå. Det medför att huvudmannen och rektorn saknar kunskap om varje elev verkligen fått den garanterade undervisningstiden.

Enligt skollagen ska varje huvudman på huvudmannanivå systematiskt och kontinuerligt planera, följa upp och utveckla utbildningen. Motsvarande planering, uppföljning och utveckling av utbildningen ska ske av rektor på skolenhetsnivå.⁹ Av förarbeten framgår att skolhuvudmännen har en skyldighet att följa upp och att kunna redovisa att varje elev får den undervisning som han/hon har rätt till.¹⁰ Uppföljningen bör göras kontinuerligt under terminen för att möjliggöra att åtgärder kan vidtas i tid i de fall elever riskerar att inte få den garanterade undervisningstiden.

Skolinspektionen bedömer att huvudmannen saknar rutiner för att redovisa om varje elev fått minst sin garanterade undervisningstid. Granskningen visar att det inte finns några rutiner för att göra denna redovisning. Varken huvudmannen eller rektorn kan redovisa om varje elev fått sin garanterade undervisningstid. Av gymnasieförordningen framgår att huvudmannen ska redovisa hur eleven har fått sin garanterade undervisningstid.¹¹

⁹ 4 kap. 3–6 §§ skollagen.

¹⁰ Prop. 1997/98:169 *Gymnasieskola i utveckling – kvalitet och likvärdighet*, s. 29. Se även betänkandet från *Gymnasieutredningen*, där framhålls bl.a. att uppföljning av undervisningstiden är en förutsättning för att kunna redovisa vilken tid som faktiskt har erbjudits eleverna. Redovisningen bör göras kontinuerligt, exempelvis i samband med avslutande av kurs. Av utredningen framgår vidare att den undervisningstid som eleven erbjudits inte behöver innebära samma sak som vilken undervisning eleven faktiskt deltagit i. Uppföljning av elevers frånvaro kan därmed inte ersätta uppföljning av den faktiska undervisning som har genomförts (SOU 2016:77 *Betänkande av Gymnasieutredningen*, s. 684).

¹¹ 4 kap. 22 § gymnasieförordningen.

Vidare bedömer Skolinspektionen att huvudmannen och rektorn saknar tydliga riktlinjer för hur faktiskt genomförd undervisningstid ska registreras. Granskningen visar att lärarna registrerar elevernas närvaro på lektionerna, och att lektionstid som utgår registrerar lärare på olika sätt. Det medför att varken huvudmannen eller rektorn kan följa upp den undervisningstid som eleverna faktiskt blivit erbjudna. En noggrann registrering är en förutsättning för att kunna följa upp den faktiskt genomförda undervisningstiden och försäkra sig om att varje elev får sin rätt till garanterad undervisningstid tillgodosedd.

Uppföljning

Huvudmannen ska senast den **16 februari** inkomma med en planering av hur man avser att arbeta för att förbättra de områden som Skolinspektionen identifierat som utvecklingsområden. Denna planering bör innehålla information om vilka åtgärder som planeras att vidtas samt när i tid det kommer att ske. Se bilaga 1.

Därefter ska huvudmannen dessutom senast den **31 augusti 2018** inkomma med en redovisning av vilka åtgärder som faktiskt vidtagits. Se bilaga 2. Observera att det är huvudmannen som ska svara och att detta behöver framgå av det svar som inkommer.

Redogörelsen skickas via e-post, till skolinspektionen.linkoping@skolinspektionen.se, eller per post till, Skolinspektionen, Box 330, 581 03 Linköping. Hänvisa till Skolinspektionens diarienummer för granskningen (dnr 400-2016:6992) i de handlingar som sänds in.

På Skolinspektionens vägnar

Allan Westerdahl
Enhetschef/Beslutsfattare

Eva Fröberg
Utredare/Föredragande

Mer information om kvalitetsgranskningen finns på Skolinspektionens hemsida: <https://www.skolinspektionen.se/garanteradundervisningstid>

Bilaga 1**Mall för huvudmannens plan för åtgärder**

Huvudmannen ska senast **16 februari** inkomma med en planering av hur man avser att arbeta för att förbättra de områden som Skolinspektionen identifierat som utvecklingsområden. Denna planering bör innehålla information om vilka åtgärder som planeras att vidtas samt när i tid det kommer att ske.

Utvecklingsområde 1: Tydlighet och samsyn kring begreppet undervisningstid	
Åtgärder som planeras att genomföras:	När i tid åtgärderna planeras att vara genomförd:
Utvecklingsområde 2: Planering och schemaläggning av elevernas undervisningstid	
Åtgärder som planeras att genomföras:	När i tid åtgärderna planeras att vara genomförd:

Utvecklingsområde 3: Uppföljning och redovisning av elevernas genomförda undervisningstid	
Åtgärder som planeras att genomföras:	När i tid åtgärderna planeras att vara genomförd:

Bilaga 2

Mall för huvudmannens redovisning av vidtagna åtgärder

Huvudmannen ska senast den **31 augusti 2018** inkomma med en redovisning av hur man arbetat för att förbättra de områden som Skolinspektionen identifierat som utvecklingsområden. Denna redovisning bör innehålla information om vilka åtgärder som vidtagits och vilken effekt de gett. Observera att det är huvudmannen som ska svara och att detta behöver framgå av det svar som inkommer.

Utvecklingsområde 1: Tydlighet och samsyn kring begreppet undervisningstid
Åtgärder som vidtagits samt dess effekter:
Utvecklingsområde 2: Planering och schemaläggning av elevernas undervisningstid
Åtgärder som vidtagits samt dess effekter:

Utvecklingsområde 3: Uppföljning och redovisning av elevernas genomförda undervisningstid
Åtgärder som vidtagits samt dess effekter: